СОВЕТЛАР ЮРТИ—ҚАҲРАМОНЛАР ВАТАНИ

Халқимизнинг довюрак фарзандлари Андриян НИКОЛАЕВ ва Павел ПОПОВИЧ-ларнинг космосдаги мислсиз парвози муваффақият билан давом этмоқда

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

УЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 161 (2194). | 14 август, сешанба, 1962 йил. | Баҳоси 2 тийин.

ТАСС АХБОРОТИ

„ВОСТОК-3" ВА „ВОСТОК-4" ПАРВОЗДА

«Восток-3» ва «Восток-4» йўлдош-кемаларининг учиши муваффақиятли давом этмоқда. Йўлдош-кемалардаги барча борт системалари нормал ишламоқда. Космонавтлар кабиналаридаги шароит (ҳавонинг состави, температура, намлик, ҳаво босими) белгиланган даражада сақланмоқда.

Космонавт учувчилар Николаев ва Попович ўртоқлар илмий-тадқиқотларнинг белгиланган программасини бажармоқдалар.

Космонавтларнинг телевизион тасвири бевосита йўлдош-кемаларнинг ўзидан Ерга юборилмоқда ва Марказий телевидение ҳамда интервидение орқали кўрсатилмоқда.

Москва вақти билан соат 15 дан 45 минут ўтганда КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари ва СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев билан космонавт учувчи подполковник Павел Романович Попович ўртасида суҳбат бўлди.

* * *

«Восток-3» ва «Восток-4» йўлдош-кемалари 12 август Москва вақти билан соат 18-30 минутгача группа тарзида биргаликда етти ярим соат учиб, Ер шари атрофини беш марта айланиб чиқдилар. Космонавт ўртоқ Николаев тушган «Восток-3» космик кемаси ўша вақтгача Ер атрофини 21 марта айланиб чиқиб, 850 минг километрга яқин масофани учиб ўтди.

Совет космонавтлари учириш мақсадларига мувофиқ, илмий тадқиқотларни давом эттирмоқдалар. Космик кемалардаги агрегатлар ва системаларнинг иши тўғрисида телеметрик ахборот ҳамда илмий приборлар кўрсатган маълумотлар «Восток-3» ва «Восток-4» кемалари бортидан ер устидаги қабул пунктларига мунтазам келиб турибди ва ишлаб чиқиш учун координация-ҳисоблаш марказига дарҳол топширилмоқда.

Космонавт Попович ва Николаев ўртоқлар 12 августда осма системадан бўшаб, ўринларидан туриб юрдилар ва учиш программасида кўзда тутилган ишларни бажардилар.

Иккала космонавт ҳам ўзларини аввалгидек жуда яхши ҳис қилмоқда. Николаев ва Попович ўртоқларнинг томир уриши текис, минутига 65—70 атрофида. «Восток-3» кемасининг кабинасидаги температура цельсия бўйича 17 градус ва «Восток-4» кемасининг кабинасида цельсия бўйича 24 градус бўлиб, ҳавонинг босими ва намлиги нормал. Космонавтлар Николаев ва Попович ўзаро радио орқали икки томонлама алоқа қилиб турибдилар.

* * *

«Восток-3» ва «Восток-4» йўлдош-кемаларининг космик фазода группа тарзида учиши давом этмоқда. 13 август Москва вақти билан соат 6 гача «Восток-3» йўлдош кемаси Ер атрофини 29 марта айланиб чиқиб, 1 миллион 200 минг километрга яқин масофани учиб ўтди. Бу масофа Ердан ойгача бўлган масофадан уч баравардан зиёд ортиқдир. «Восток-4» йўлдош-кемаси 530 минг километрдан ортиқ масофани учиб ўтди ва Ер атрофини 13 марта айланиб чиқди.

Москва вақти билан соат 4-30 минутгача космонавтлар ухлади ва шу вақт ичида бортдаги приборларнинг иши автоматик суратда амалга оширилди ҳамда телеметрия системаси билан контроль қилинди. Айни вақтда уйқудаги космонавтларнинг аҳволи контроль қилиниб турди.

Уйқудан сўнг космонавт Николаев ва Попович ўртоқлар бадан тарбия билан шуғулландилар, нонушта қилдилар ва 13 августга планлаштирилган программани бажаришга киришдилар.

Космонавтларнинг Ер билан ва бир-бировлари билан алоқаси космик фазода группа тарзида учиш программасига мувофиқ давом этмоқда.

* * *

13 август Москва вақти билан соат 8 гача «Восток-3» йўлдош-кемаси Ер атрофини 31-марта айланиб чиқаётиб, 1 миллион 250 минг километрга яқин масофани учиб ўтди. «Восток-4» йўлдош-кемаси Ер атрофини 14 мартадан кўпроқ айланиб чиқиб, 590 минг километрга яқин масофани учиб ўтди.

Космонавт Николаев ва Попович ўртоқлар яхши ухлаганликларини ва ўзларини жуда яхши ҳис этаётганликларини хабар қилдилар. Уйқуда иккала космонавтнинг ҳам томир уриши 60 га яқин бўлди. Космик кемаларнинг аппаратлари бекамикўст ишламоқда.

Космонавтлар эрталабки соатларни илмий кузатишларга, физиологик ва вестибуляр тажрибаларга ҳамда психологик синовларга бағишладилар. Деярли икки суткадан бери учишни давом эттираётган космонавт Николаев ва 21 соатдан бери космик фазода учаётган космонавт Попович ўзларининг иш қобилиятларини тўла сақлаб қолдилар ва учиш программасини муваффақиятли бажармоқдалар.

* * *

Космонавт Андриян Григорьевич Николаев бошқараётган «Восток-3» йўлдош кемаси 13 август Москва вақти билан соат 12 гача Ер атрофини 33 марта айланиб чиқди. Космонавт Павел Романович Попович бошқараётган «Восток-4» йўлдош кемаси ер атрофини 17 марта айланиб учди. Ўртоқ Николаевнинг космик кемаси парвози бошланганига икки суткадан кўпроқ вақт бўлди. Группа тарзидаги учиш 25 соат давом этди.

Космонавтларнинг жисмоний ҳолатини телеметрик контроль қилишга тааллуқли маълумотлар улар ўзларини жуда яхши ҳис этаётганликларини ва иш қобилиятларини тўла сақлаб қолганликларини исбот этади. Николаев ва Попович ўртоқларнинг томир уриши 60—65 атрофида бўлди. «Восток-3» ва «Восток-4» йўлдош кемаларининг кабиналаридаги температура цельсия бўйича 15—18 градусга баравардир. Ҳавонинг состави, намлиги ва босими нормал аҳволда. Космонавтларнинг кабиналарида зарур медицина ва гигиена шароитлари бўлиши тўла таъминланмоқда.

Координация — ҳисоблаш маркази бўлган автоматлаштирилган команда — ўлчаш комплекси программада кўзда тутилган барча орбита ва телеметрик ўлчовларни ўтказишни, бу ўлчовларни узлуксиз ишлаб чиқишни ва космик кемалар бортига зарур ахборот беришни таъминламоқда.

Никита Сергеевич Хрушчев кеча бўлганидек яна радиотелефон орқали космос билан алоқа боғлади. Бу гал янги қаҳрамон, Ватанимизнинг ажойиб фарзанди космонавт учувчи подполковник П. Р. Попович билан гаплашди. П. Р. Попович ҳозир ўзининг космонавт учувчи ўртоғи — «Восток-3» кемасининг командири А. Г. Николаев яқинида «Восток-4» кемасида ўзининг ажойиб парвозини амалга оширмоқда.

Н. С. ХРУШЧЕВ СОВЕТ КОСМОНАВТИ П. Р. ПОПОВИЧНИ РАДИОТЕЛЕФОН ОРҚАЛИ ТАБРИКЛАМОҚДА

Тушдан кейин, яъни «Восток-4» космик кемаси мамлакатимиз чегаралари устидан учиб ўтаётган бир пайтда Никита Сергеевич Хрушчев телефон трубкасини олиб, Павел Романович Поповичнинг овозини эшитди.

— Овозингизни эшитаяпман, ўртоқ Попович, — дейди Никита Сергеевич, — гапингизни яхши эшитаяпман! Сизни, Павел Романович, қизғин табриклайман, ажойиб қаҳрамонона жасоратингиз билан қутлайман. Ўз одатимиз билан айтганда, Сизнинг космос бифодорингиз — ўртоқ Николаевни ҳам яна бир марта табриклайман.

— Мамлакат шодиёна тантана қилмоқда, — деб сўзини давом эттиради Никита Сергеевич, — сизларни бағрига босиш ва сизлар билан бирга муваффақиятга хурсанд бўлиш учун сизларни ўз тупроғида кутмоқда.

Космонавт-учувчи Павел Романович Попович Никита Сергеевичга бундай деб жавоб беради:

— Сўзингизни яхши эшитаяпман, ўртоқ Хрушчев. Ўзимни жуда яхши хис қилаяпман. Парвоз муваффақиятли ўтмоқда. Кеманинг ҳамма системалари нормал ишлаб турибди, алоқа яхши бўлаяпти. Ер теварагини тўртинчи марта учиб айланиб ўтаяпман. Партия ва ҳукуматнинг топшириғини адо этиш учун бутун куч-қувватимни сарфлайман.

Космос қаҳрамони Павел Романович Попович билан суҳбат қисқа бўлди. Шундай бўлиши табиийдир. Чунки бир неча минут ичида кема алоқа боғланган пунктдан минглаб километр олисга кетиб қолди. Никита Сергеевич суҳбатни тамомлаб бундай дейди:

— Сизни, ўртоқ Попович, яна бир марта табриклайман. Кайфиятингизнинг яхшилигига, аппаратлар яхши ишлаётганлигига, овозингизнинг бардамлигига, космик кемангизга ишончингиз комиллигига хурсандман.

Космонавт учувчи подполковник Попович яхши тилаклари учун Никита Сергеевичга миннатдорчилик билдиради.

— Катта раҳмат, — дейди у, — ҳамма ишни лозим бўлганича, русларга, совет кишиларига хос равишда пухта ва яхши бажарамиз.

ТАСС махсус мухбири.
Ялта, 12 август.

Н. С. ХРУШЧЕВнинг «Восток-4» космик кемаси бортига радиограммаси

Ўртоқ ПОПОВИЧГА

Азиз Павел Романович!

Сизни КПСС Марказий Комитети, Совет ҳукумати номидан ва шахсан ўз номимдан совет халқининг, социалистик Ватанимизнинг шуҳратига шуҳрат қўшиб, кўрсатган ажойиб жасоратингиз билан қизғин табриклайман.

Сиз космик фазога Андриян Григорьевич Николаевнинг изидан парвоз қилдингиз ва у билан бирга Ер атрофида группа тарзида учиб юрибсизлар. Совет Иттифоқи бу парвозлар билан космосга группа тарзида учишга биринчи бўлиб йўл очмоқда.

Мамлакатимиз, совет олимлари, инженерлари, ишчилари мукаммал техникани яратдилар, Сиз бўлсангиз, бошқа совет космонавтлари сингари уни жуда яхши ўзлаштириб олдингиз ва ундан моҳирлик билан фойдаланмоқдасиз. Барча совет кишилари, «Восток-3» ва «Восток-4» кемалари бир-бирларига яқин масофага чиққанликларини ва ўзаро алоқа боғлаганликларини эшитиб, жуда хурсанд бўлдилар.

Совет кишилари Сизнинг жасоратингизга, совет космонавтларининг жасоратига таҳсин ўқимоқдалар.

Сиз билан телефонда гаплашганимда, Сиз ўзингизни бардам ва тетик ҳис қилаётганлигингизни эшитиб қувондим. Сизга парвозни муваффақиятли тугаллашни ва эсон-омон Ерга қўнишингизни тилайман. Сизни ва Сизнинг самовий биродарингиз Андриян Григорьевич қучоқлаш учун ва Сизлар билан биргаликда космик учишларнинг тугалланганлигини байрам қилиш учун сизларни ўзимизнинг совет ерида кутамиз.

Н. ХРУШЧЕВ

1962 йил 12 август.

Расмларни П. Шестанов ишлаган.

АҚЛ—ЗАКОВАТ ТАНТАНАСИ

Совет халқининг содиқ фарзандлари — космонавтлар Андриян Григорьевич Николаев ва Павел Романович Поповичлар Ер шари теварагини айланиб учмоқдалар. «Восток-3» ва «Восток-4» космик кемаларидан олинаётган радиограммалар кишиларнинг қалбларида ифтихор туйғуларини оширмоқда.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги Т. Н. Қориниёзов Ўзбекистон телеграф агентлигининг мухбирига қуйидагиларни айтди:

— Майор Николаев ва подполковник Поповичнинг парвози Ватанимизнинг жуда катта ютуғидир. Совет воқелиги шароитида бу ҳодиса тасодифий бир нарса эмас. Бу воқеа Коинотни илмий асосда ва ҳар томонлама ўрганишни кўзда тутган буюк программадан келиб чиқади.

Шу нарса жуда характерлики, — деб таъкидлади ўртоқ Қориниёзов, — АҚШ бошчилигидаги империалистлар зўр бериб қуролланиш учун космосдан ҳам фойдаланишга интилаётган бир пайтда, Совет Иттифоқи инсоният илм-фанини янада бойитишга қаратилган тинчлик программасини амалга оширмоқда.

Ўзбек олими совет космонавтлари майор Николаевга ва подполковник Поповичга қизғин салом ва табрик йўллади. Бу космонавтларнинг парвози ҳозир бутун жаҳон жамоатчилигининг диққат марказида турибди ва уларнинг бу парвози космос тўғрисидаги фан маркази бўлган севикли социалистик Ватанимизнинг шоншуҳратини янада оширади.

АСРЛАР БЎЙИ УНУТИЛМАЙДИГАН ЖАСОРАТ

Юрий ГАГАРИН
— 12 апрель 1961 йил.
Герман ТИТОВ
— 6 август 1961 йил.
Андриян НИКОЛАЕВ
— 11 август 1962 йил.
Павел ПОПОВИЧ
— 12 август 1962 йил.

ҚЎШ ЮЛДУЗ

Яна таниш эфирда
Мағрур диктор овози.
Яна шеърий таърифда
Космонавтлар парвози.
Кунн кеча мард ўғлон
«Восток-3» кораблда,
Учди деб юлдуз томон
Севинч тўлганди дилда.
Янги сафар — хушхабар
Оламни қучди яна.
Зафар кетидан зафар,
Қойил қолди замона.
Советлар мамлакатин
Довруғи яна достон.
Икки мард космонавтга
Қучоғин очди осмон.
Андриян Николаев,
Павел Поповичимиз,
Фанимиз равноқи деб
Оқлар зўр ишончимиз.
Икки совет ўғлони,
Икки лочин — қўш юлдуз —
Айланиб кенг фазони
Шуҳратин қилар кўз-кўз.
Совет фани қудрати
Оламаро овоза.
Ёвлар қўрқиб титради,
Теккандек тиғу-найза.
Яна инсон осмонда,
Техникага ташаккур.
Учаверсин омонда
Қалбларга солиб шуур.
Инсон — Акл-Жасорат
Бугун яна зўр, ғолиб.
Оёқ етмас самовот,
Енгилди ортда қолиб.
Офарин эй, юртдошлар
Ерга қайтингиз омон.
Эй, Қуёшга йўлдошлар
Сизга шараф, сизга шон.

Анвар ЮСУПОВ.

ФАН ШАРАФИГА, ТИНЧЛИК ШАРАФИГА

Гидрогеология бўйича ўтказилган Халқаро симпозиум қатнашчилари «Восток-3» космик кемасининг парвози тўғрисидаги хабарни Мирзачўлда эшитиб билдилар. Сафар программаси бир қанча вақт эсдан чиқариб қўйилганлиги тасодифий бир ҳол эмас эди. Ҳамманинг фикри-зикри ажойиб парвоз қилаётган қаҳрамон космонавтга қаратилган эди.

Ҳамма шоду хуррам... ЎзТАГ мухбирлари симпозиум қатнашчиларидан бир қанча кишига мурожаат қилиб, Андриян Николаевнинг космосга қилган парвози тўғрисидаги хабар юзасидан ўз фикрларини айтиб беришни илтимос қилдилар. Венгриялик олим доктор Иштван Собольчнинг жавоби энг қисқа, лекин ғоят чуқур мазмунли бўлди:

— Ҳамма қойил қолди!

Олим ахборотнинг космонавт Европа устида учиб ўтаётиб, ўз Ватанининг содиқ дўстларига — социалистик мамлакатларнинг халқларига салом йўллаганлиги ҳақидаги сатрларни кўздан кечириб, яна қуйидагиларни айтди:

— Самимий табриги учун раҳмат. Оқ йўл!

Судан ирригация министрлигининг бош гидрологи Абдуллоҳ Муҳаммад Иброҳим ҳам бу суҳбатга аралашишни истаганлигини билдирди.

— Мен, деди Судан олими, совет космонавтининг эътиборига сазовор бўлганлигимиздан жуда хурсандман. Совет космонавти Ер атрофини иккинчи марта айланиб, Африка устидан учиб ўтар экан, бу қитъанинг эркесвар халқларига салом йўллади. Бу парвоз фаннинг равнақ топганлигини ёрқин исбот этади. СССР Суданга ҳамиша яхши ният билан ёрдам кўрсатиб, уни қўллаб-қувватлаб келмоқда. Мен Судан вакили сифатида космосни забт этиш йўлида янги саҳифа очган космонавтнинг ва олимларнинг жасоратидан беҳад хурсанд эканлигимни билдиришни истайман. Бу — фан шарафига, тинчлик шарафига қилинган парвоздир.

ХАЛҚАРО СИМПОЗИУМ ҚАТНАШЧИЛАРИ БИЛАН СУҲБАТ

Суҳбатдошимиз кулимсираб яна бундай деди:

— Судан халқи Юрий Гагарин билан Герман Титовни астойдил севади, энди бўлса, яна бир қаҳрамон — Андриян Николаев қалбимизни ўзига мафтун қилди.

Ҳинд олими доктор С. П. Ройчаудхури ҳам ўз таассуротини ўртоқлашди.

— Бу, — деди у, — совет олимларининг катта ютуғидир. СССР космонавтлари Ойга чиқадиган пайт келишига аминман. Бу яқин келажакнинг ишидир. Ҳиндистоннинг бутун халқи совет космонавтларининг жасоратини зўр иштиёқ билан кузатиб турибди. Юрий Гагарин ва Герман Титовнинг номлари ҳамда фотосуратлари ҳар биримизга таниш. Эндиликда Ҳиндистон халқи Андриян Николаевни ҳам таниб олди. Космосни забт этувчиларнинг бундан буён ҳам муваффақиятларга эришувларини тилайман.

Гарвард университетининг профессори Харальд Томас қуйидагиларни айтди:

— Мен Америка олими сифатида Совет Иттифоқини космосдаги янги илмий муваффақият билан табриклайман. СССР га қилган сафарим бошқа соҳаларда ишлаётган совет олимлари билан учрашувим учун имконият яратиб берди. Гидрогеология халқлар бахт-саодатини кўзлаб, инсоннинг табиатни назорат қилиб туриши демакдир. Бу мамлакатда гидрогеологлар космосни забт этувчилар сингари бу проблемани ҳам зўр куч, ғайрат ва идрок билан ҳал қилаётганликларини кўриб, бениҳоя хурсанд бўлдим.

Париж университетининг профессори Пьер Шуар бундай деди:

— Шоду хуррам бўлишимиз тамомила табиий бир ҳол. Мураккаб проблемаларни ҳал этишда зўр сабот-матонат билан иш кўраётганлигингизга қойилмиз. СССРнинг космосни забт этишда тинчлик мақсадларини кўзда тутаётганлиги бизни айниқса қувонтиради.

Биз суҳбат қилишга муяссар бўлган симпозиумнинг кўп қатнашчилари ҳам совет фанининг ана шу хусусиятини алоҳида таъкидладилар.

А. ЕРШОВ,
Е. ЕФИМОВ,
ЎзТАГ мухбирлари.

КОСМОНАВТЛАР ЁНМА-ЁН УЧМОҚДАЛАР

Кун сайин янги хушхабарлар келиб турибди, — дейди Тошкент аэропортининг штурмани Владимир Свиридов, — «Восток-3» кетидан «Восток-4» кемаси парвоз қилди. Икки кеманинг космосда учиб юриши каби воқеа жаҳон тарихида ҳали бўлган эмас. Группа-группа бўлиб космосга парвоз қилиш ҳозирги кундагина одат бўлиб қолди. Андриян Николаев ва Павел Поповичларнинг жасоратига тўлиқ баҳо бермоқ учун учувчиларнинг одатда группа-группа бўлиб учиши учиш практикасида энг оғир иш деб ҳисобланганлигини эслатиб ўтиш ўринлидир. «Восток-3» ва «Восток-4» кемалари эса, космосда ёнма-ён учиб бир-бирлари билан ва Ер билан алоқа қилиб турибдилар ҳамда олимлар томонидан белгиланган кенг программага мувофиқ мураккаб ва масъулиятли топшириқларни бажармоқдалар.

Бутун жаҳон совет кишиларининг қўлидан келмайдиган иш йўқлигига яна бир марта ишонч ҳосил қилди. Биз Ватанимизнинг шуҳратини янада оширган кишиларнинг ишлари билан ҳақли суратда фахрланамиз.

(ЎзТАГ).

КОИНОТ КЕМАЛАРИ ПАРВОЗ ҚИЛМОҚДА

(БОШИ ИККИНЧИ БЕТДА)

Қулоғимга Юрий Гагариннинг таниш овози чалинди. У, дўстига ўз маслаҳатлари ва истакларини айтмоқда. 4-космонавт унга миннатдорчилик билдирмоқда.

15 минутлик тайёргарлик ҳолати эълон қилинади. Бу — парвозга атиги 15 минут вақт қолди деган сўздир.

Аниқ белгиланган вақтда — соат 11—02 минутда «Восток-4» шиддат билан осмонга парвоз қилди. Бу парвознинг аниқ белгиланган вақтда ўтказилганлиги кишини қойил қолдиради. Шундай пайт келадики, ҳозир аэродромларда қилинаётганидек, кўп ўринли космик лайнерлар космодромлардан жўнаб, космодромларга келиб турадиган бўлади.

«Восток-4» ёруғ юлдузчадек бир ялт этди-да, мовий осмон қўйнида ғойиб бўлди.

Биз космонавтларга, планетамиз теварагида Ер яқинидаги фазога саёҳат қиладиган кишиларга боқамиз. Уларнинг қувноқ чеҳраларида табассум ёниб туради. Космосдан эса:

— Ҳамма иш яхши бормоқда, кайфиятим ажойиб. Ерни кўриб турибман. У нақадар гўзал. Денгизларни, ўрмонларни, дарёларни кўраяпман, деган овоз келади.

Ёнимизда турган кишилардан бири тегишиб, кема кетидан қичқириб қолди:

— Павел, уёқда Андриян билан учрашсанг, биздан самимий салом топширгин.

Космосга қилинган янги сафар бошланди.

Бугун қувончли тасодифлар куни бўлди. Орадан бир оз вақт ўтгач, кишини ҳайратга соладиган янгиликни маълум қилишди — 3-космонавт Андриян Николаев билан 4-космонавт Павел Попович ўз кемаларида бир-бирларига яқин бўлиб қолишипти, ўзаро икки томонлама радио алоқаси ўрнатишибди ва бир-бирларига самимий табриклар йўллашибди.

Биз ошиқиб космоснинг бош назариётчиси ёнига бордик ҳамда космосда икки совет кемасининг бирйўла парвоз қилиши ва улар ўртасида икки томонлама радио алоқаси ўрнатилиши қандай аҳамиятга эга эканлигини шарҳлаб беришни ундан илтимос қилдик.

— Икки кун мобайнида иккита космик кеманинг учирилиши даставвал шундан далолат берадики, бундай парвозларни ўтказиш учун зарур бўлган ҳамма техника яхши ўзлаштириб олинган, — дейди олим. — Мана шу воқеалар содир бўлгунга қадар Герман Титовнинг парвози давомийлиги жиҳатидан мисли кўрилмаган парвоз эди. Ичида космонавт учувчи Андриян Николаев бўлган «Восток-3» кемаси энди бу муваффақиятдан ўзиб кетди. У космик йўлдош кемаларнинг парвоз қилиш муддатларини кўпайтириш жиҳатидан бизда «запаслар» борлигини кўрсатди. Маълумки, Америка астронавтлари эришган энг яхши натижа — Ер теварагини уч марта айланиб учиш бўлди. Андриян Николаев ўз кемасида мана шу вақтгача Ер шари теварагини 18 марта айланиб учди. Мен юқорида айтганимдек, шу топда яқин космосда иккита совет кемаси парвоз қилмоқда. Улар ўзаро алоқа ўрнатишди. Буни техниканинг муҳим муваффақияти деб билмоқ керак. Бу муваффақият бундан буён космосни ўзлаштиришда ва, жумладан, келажакда учириладиган планеталараро станциялар билан алоқани йўлга қўйишда катта роль ўйнайди.

* * *

Иккита совет космик кемаси ўз сафарини давом эттирмоқда. Бу — космик кемаларнинг жаҳонда биринчи марта группа бўлиб парвоз қилишидир. Бу парвоз яқин орбиталарда ўтмоқда. Космонавтлар радио орқали сўзлашибгина қолмадилар. А. Николаев иллюминаторлардан қараб «Восток-4» йўлдош-кемасининг парвозини ҳам кўрди.

Юлдузлар оламини ўрганиш йўлида яна бир улкан қадам қўйилганлигини бутун жаҳон эътироф қилмоқда. Бу қадамни Коинотнинг ҳеч ким кўрмаган фазоларига биринчи бўлиб йўл очган совет кишилари қўйдилар.

А. РОМАНОВ,
ТАСС махсус мухбири.
Космодром, 12 август.

Ватандошларимиз А. Г. Николаев ва П. Р. Поповичларнинг тарихий парвози барча совет кишилари қатори Орджоникидзе районидаги «XXI партсъезд» совхозининг ўртоқ Р. Қамбаров бошлиқ бригадаси аъзоларини беҳад руҳлантириб юборди. Суратда: бригада аъзолари газетадан космонавтлар ҳақидаги ТАСС ахборотларини ўқимоқдалар.

А. Абалян фотоси.

ҚУВОНЧ УСТИГА ҚУВОНЧ

Фазода яна совет кишиси парвоз қилмоқда!

Москва радиоси орқали 11—12 августда эълон қилинган бу хушхабарлар барча совет кишиларининг қалбини зўр қувонч ва фахрланиш ҳисси билан тўлдирди. Ҳа, Юрий Гагарин очиб берган фазо йўлидан эндиликда жонажон Ватанимизнинг довюрак фарзандлари бирин-кетин мардларча парвоз қилишаяпти.

Андриян Николаевнинг парвози дилларга шодлик бахш этган куннинг эртасига Павел Попович бошқараётган «Восток-4» кемасининг орбитага чиққанлиги кимни қувонтирмайди дейсиз. Бу азаматлар совет фанининг мислсиз ютуқларини бутун оламга намойиш қилмоқдалар. Космик кемаларимиздан берилаётган сигналларни жаҳон эшитаяпти. Бундай улкан ютуқни қўлга киритишга ҳисса қўшган олимларимиз, инженер-техникларимизга қизғин салом йўллаймиз, офаринлар айтамиз.

Ватанимизнинг ботир ўғлонлари Андриян билан Павелга сиҳат-саломатлик тилаймиз, ўз олдиларига қўйилган улуғвор вазифаларни шараф билан адо этиб, она-еримизга эсон-омон қайтишларини истаймиз.

Халқимиз бу мислсиз қаҳрамонликни сира унутмайди. Бригадамиз аъзолари космосни забт этишда қўлга киритилган бу янги ғалабага жавобан фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Улар «оқ олтин»дан мўл-кўл ҳосил етиштириш, 92 гектар ернинг ҳар гектаридан 30 центнердан пахта топшириш учун курашмоқдалар.

Жўра САФАРОВ,
Янгийўл районидаги Калинин номли колхознинг бригада бошлиғи.

ДУНЁ ҲАЙРАТДА

«Восток-3» ва «Восток-4» космик кемаларининг парвози тўғрисида чет элликларнинг айтганлари

А Қ Ш

НЬЮ-ЙОРК, 12 август (ТАСС). Совет Иттифоқида «Восток-3» ва «Восток-4» космик кемалари муваффақиятли суратда учирилганлиги муносабати билан, деб хабар қилади Ассошиэйтед пресс агентлиги Бутбей-Харбордан (Мен штати), АҚШ президенти Ж. Кеннеди қуйидаги баёнотни берди:

«Мен техника соҳасидаги ана шу бениҳоя зўр жасорат билан Совет Иттифоқини табриклайман ҳамда икки янги астронавтнинг довюракликлигини қутлайман. Мен биламанки, Америка халқи уларнинг омон-эсон қайтиб келишларини тилайди».

РУМИНИЯ

БУХАРЕСТ, 12 август. (ТАСС). Совет Иттифоқи граждани Павел Попович бошқараётган «Восток-4» космик кемаси учирилганлиги тўғрисида хабар олинганда «ажойиб, мислсиз...», деган бир неча шодиёна сўз румин халқининг умумий қувончини ифодалади.

Қувончли хабарлар чинакам космик тезлик билан бирин-кетин келиб турибди, деди Руминиянинг машҳур ёзувчиси Марчель Бреслашу.

«Восток-3» космик кема учирилгандан кейин атиги 24 соат ўтгач бошқа совет космонавти Павел Попович фан ва техника горизонтини кенгайтириб, баландликларни забт этмоқ учун космик фазога парвоз қилди.

Бу икки учишни координациялаш олға томон қандай катта қадам бўлиши мумкинлиги бизларга тамомила равшан. Қаҳрамон совет космонавтларига, олимлар ва техникларга, шундай ажойиб кишиларни ўз орасидан етиштириб бераётган улуғ совет халқига ҳар сафар кўпроқ қойил қолмоқдамиз.

ЭРОН

ТЕҲРОН, 12 август. (ТАСС). Теҳрон аҳолиси совет кишиларининг космосдаги қаҳрамонлигини — «Восток-3» ва «Восток-4» космик кемаларининг парвозини зўр қизиқиш билан кузатмоқда.

ТАСС мухбири биринчи учраган кишига мурожаат қилиб, унинг бу воқеа ҳақидаги фикрини сўраганда, қуйидаги жавоб олинди: «Мен оддий ўқитувчиман, кўп нарсани билмайман, аммо бир нарсага аминманки, Ердагина эмас, балки космосда ҳам порлоқ келажак сизларники, совет кишилариники бўлади. Муваффақиятлар тилайман». Суҳбат вақтида шу ерда турган кишилар орасида ўрта яшар, саллалик бир одам бор эди. У бундай деди: «Оллоҳ таолодан бошқа худо йўқ, руслардан ҳам қудратлироқ одам йўқ. Сизнинг ақл-идрокингиз ва куч-қудратингиз халқлар ўртасида тинчлик, дўстлик ва қардошлик ишига хизмат қилсин».

ГЕРМАНИЯ ФЕДЕРАТИВ РЕСПУБЛИКАСИ

БОНН, 12 август. ТАСС мухбири Ю. Борисов хабар беради: Бохум обсерваторияси раҳбарининг ўринбосари Г. Фюттерер ТАСС мухбири билан телефон орқали суҳбатлашганда тўлқинланиб бундай деди: Обсерватория ходимлари ҳозиргина «Восток-4» янги космик кема бортидан берилган радио сигналларини қабул қилиб олдилар. Мен сизни чин қалбимдан қутлайман, дейди Г. Фюттерер, Космосда айни бир вақтда икки космонавт халигача ҳеч қачон учмаган эди. Шу сабабли бу воқеа ғоят қизиқарлидир. Эндиликда космонавтлар шахсий кузатишларини ва илмий маълумотларни бевосита космосда бир-бириларига хабар қилиб туриш имкониятига эга бўлдилар. Ичида одам бўлган икки космик кеманинг парвозини кузатиб туриш бизнинг обсерваториямиз учун ниҳоятда қизиқарлидир. Обсерватория ходимлари икки совет космик кемасидаги космонавтларнинг бир-бири билан қандай гаплашганини эшитдилар.

Г. Фюттерер телефон орқали гаплашишни тўхтатишга мажбур бўлганлиги учун узр сўрайди. У, космосдаги мислсиз воқеани кузатишни давом эттиришга шошилади.

ХАЛҚАРО СИМПОЗИУМ ҚАТНАШЧИЛАРИ ШАРАФИГА ҚАБУЛ МАРОСИМИ

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қурғоқ зоналар гидрогеологияси масалаларига бағишланган Халқаро симпозиум қатнашчилари шарафига 12 августда қабул маросими ўтказди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Р. Қурбонов Тошкент симпозиуми қатнашчиларини унинг иши муваффақиятли тугаллланганлиги билан самимий табриклади.

Қабул маросимида ЮНЕСКО табиёт ва аниқ фанлар департаментининг директори профессор В. А. Ковда, Москва давлат университетининг профессори О. К. Ланге, доктор Мустафо Ал Габали (Бирлашган Араб Республикаси), профессор Карлос Диас Виал (Чили), доктор С. П. Рейчаудхури (Ҳиндистон) профессор А. Р. Ғамолиддин (Ироқ), профессор Назир Аҳмад (Покистон) ва Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти С. В. Стародубцев сўзга чиқдилар.

Қабул маросимида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари З. Р. Раҳимбобоева, республика Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари И. М. Нажесткин, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари И. В. Бабков, совет ва чет эл олимлари ҳамда мутахассислари ҳозир бўлдилар.

Қабул маросими самимий ва дўстона вазиятда ўтди. (ЎзТАГ).

Космосга штурм давом этмоқда! Бугун Москва вақти билан соат 11-30 минутда учувчи космонавт Андриян Николаев бошқараётган учинчи совет космик кемаси Ер йўлдоши орбитасига чиқарилди. Космосни ўзлаштириш тарихига янги шонли саҳифа ёзилди.

КОСМОСДАГИ ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТ

ТАСС мухбирининг академик А. А. БЛАГОНРАВОВ билан суҳбати

Шу воқеа муносабати билан СССР Фанлар академияси техника фанлари бўлимининг академик секретари А. А. Благонравов совет олимларининг космосни ўрганишига доир баъзи проблемалар юзасидан ТАСС мухбирининг саволларига жавоб қайтарди.

САВОЛ: Космонавт-учувчи А. Г. Николаевнинг парвозидан қандай илмий мақсадлар кузатилади?

ЖАВОБ: Унинг юлдуз коллегалари Ю. А. Гагарин ва Г. С. Титов сингари космонавт-учувчи А. Г. Николаев парвозининг ҳам энг масъулиятли проблемаси — космосда одамнинг ҳаёт фаолияти шароитини таъминлашдан иборатдир.

Янги парвоз натижасида фан космик учиш шароитининг одам организмига таъсири тўғрисида, шунингдек космонавтнинг вазнсизлик шароитидаги иш қобилияти тўғрисида қимматли маълумотлар билан бойитилади. А. Николаев бир қанча махсус илмий кузатишларни ҳам олиб боради. Космик кемаларни, алоқа воситаларини, бошқариш ва Ерга қўниш системаларини янада такомиллаштириш ҳам учишнинг мақсади қилиб қўйилди.

Шуни айтиб ўтиш керакки, «Восток-3» кемасининг парвози космик фазони ўрганиш совет программасига мувофиқ ўтказилмоқда. Унинг парвози олдидан бу йил «Космос» деб аталган Ернинг еттита сунъий йўлдоши учирилган эди. Бу йўлдошлар хилма-хил радио-телеметрик аппаратлар билан таъминланган эди. Шу йўлдошлар ёрдами билан ўтказилган тадқиқотларнинг энг муҳим объекти — радиация зоналари бўлди. Юқори ва кичик энергиялар заррачаларининг «хатти-ҳаракатини», радиациянинг таъсирини ўрганиш ҳам шунга киради. Бу эса космосда узоқ учганда одамнинг хавфсизлигини таъминлаш учун зарур.

САВОЛ: Совет кишисининг космосга яна ёриб киришини тайёрлаган бошқа тадқиқотлар тўғрисида гапириб беролмайсизми?

ЖАВОБ: Ердан ташқарида, уни қуршаб олган фазода ишлаган приборлар ёрдами билан ядро турли группаларининг энергетик спектрларини, космик нурларнинг химиявий составини, ядро компонентасининг ўзгаришини ўрганишга муваффақ бўлинди. Ядро компонентаси оқимининг қисқа муддатли кучайиши совет космик ракетаси Ойга учган вақтда биринчи марта аниқланган эди. Бу кучайиш Қуёш активлиги билан боғланган бўлиб чиқди: ядролар оқими амалда Қуёшдаги портлашлар билан айни бир вақтда рўй беради.

Йўлдошларни кузатиш — космос соҳасидаги илмий ишларнинг яна бир муҳим қисмидир. Шуни айтиб ўтиш қизиқарлики, 1961 йилда Совет Иттифоқи территориясида жойлашган 107 станция йўлдошларнинг учишини визуал ва фотография усулда кузатиб турди. Олимлар кўлами жиҳатидан тўққизинчи ўриндаги юлдуздек ярқирайдиган бир қанча йўлдошларнинг ўтганини қайд қилдилар.

Яна бир масалага — махсус ракеталар ёрдами билан атмосферанинг юқори қатламларини ўрганишга тўхталиб ўтайлик. Совет Иттифоқида юздан ортиқ ана шундай ракеталар учирилди. Улар температуранинг йиллик тебранишини ва атмосфера муҳитининг босимини ўлчашга, турли баландликларда шамол тезлигини аниқлашга имкон берган махсус телеметрик ускуналар билан таъминланган эди. Жумладан, жуда кенг тропик зонада доимий шарқий шамолларнинг борлиги, шунингдек қиш фаслида стратосферада шамол аномалияларининг мавжуд эканлиги аниқланди.

Нисбатан яқинда биз 300 километрдан кўпроқ баландликдаги атмосферанинг состави нейтрал эканлигини ва бу ерда гелий борлигини билиб олдик. Шунингдек, юз километрга яқин баландликда атмосфера орқасида вужудга келган ионлар ҳам топилди. Ярқираб турувчи юқори қатламларнинг интенсивлиги ва баландлиги тўғрисида ҳам маълумотлар олинди.

Пировардида шуни таъкидлаб ўтмоқчиманки, СССРда фан ва техника тараққиётининг даражаси бизга космик фазони тадқиқ қилиш ва одамнинг космос сирларини билиши соҳасидаги ишларни кенг авж олдириб юборишга имкон беради. Совет Иттифоқида Фаннинг ҳамма ютуқлари бутун инсониятга, тинчликка, одамларнинг бахт-саодати ва биродарлиги учунгина хизмат қилдирилмоқда.

Қани энди ёшарсангу, самога парвоз қилсанг.

А. Абалян фотоэтюди.

ҒЎЗА ПАРВАРИШИНИ ТЕРИМ БОШЛАНГУНЧА ДАВОМ ЭТТИРАЙЛИК!

ОЛТИ БАҲОДИР

Бу йигитни ҳали кўпчилик танимаса керак. У қишлоқ хўжалигимизнинг янги машъалларидан бири — Юқори Чирчиқ районидаги Свердлов номли колхознинг маккажўхорикор звеноси бошлиғи Аристан Алтаев. Аристаннинг звеносида ўзи билан олти киши меҳнат қилаяпти — олтови ҳам тоғни урса талқон қиладиган баҳодир йигитлардан, олтови ҳам улуғ Ленин комсомолининг аъзоси.

Олти баҳодирнинг бири Аристан асл деҳқоннинг ўғли эмасми, баракали хирмон кўтариш иштиёқида ўзини ўтга ҳам, сувга ҳам уришдан тоймайди. У звенога бошчилик қила бошлаганига бор-йўғи 5 ой бўлди. Пўлат ўтда, одам меҳнатда синалади деганларидек Аристан шу қисқа вақт ичида катта обрўга эга бўлди. Звенода саховатли ёзнинг пировардига келиб кўтарилган хирмон биргина олти баҳодирни эмас, балки ҳамма колхозчиларни қувонтириб юборди. Ҳа, азаматларнинг хирмонига барака кирди — гектаридан 1550 центнердан силосбоп кўкпоя ҳосили кўтарилди. Бу пландангина эмас, ҳатто олинган юксак мажбуриятдан ҳам кўп ҳосилдир. Ахир биринчи йили маккажўхори экиб шунчалик ҳосил кўтариш осонми.

Аристан звеносидаги йигитларнинг шу пайтгача қилган ишларини бир лаҳза эсга оларкан, дили қувончга тўлади...

...Гуллар фасли навбаҳорнинг айни ҳуснга тўлишган пайти эди. Москвада, муҳташам съездлар саройида партиямиз Марказий Комитетининг тарихий март Пленуми бўлаётган бир пайтда Аристаннинг ташаббуси билан Ким Борис бошлиқ бригадада маккажўхорикор звено бунёдга келди. Колхоз правлениеси қаттиқ ишонч билдириб, олти баҳодирга 31 гектар ер ажратиб берди. Бу ерлар унчалик унумдор ерлардан ҳам эмас эди, бундан 6-7 йил муқаддам қалин қамишзор қоплаб ётарди. Буни Аристан ҳам, звено аъзолари Андабой Абдиқулов, Исроил Ўналбеков, Нурсанд Бойисбоев, Аҳмад Жиренов ва Қолдибой Эргашевлар ҳам яхши билишарди. Олти йигит муштни бир жойга уриб, гектар бошига бир ярим минг центнердан ҳосил ундиришга, ерни яхши боқиб унумдор қилиб олишга бел боғлади.

Баҳорнинг бир кунини йилга татитмоқ истагида комсомоллар жон-жаҳдлари билан ишга отилишди. Қисқа муддат ичида ер экишга тайёрланди. Далага 140 тонна гўнг чиқариб солинди. Самолёт билан ҳар гектар ерга 300 килограмм ҳисобидан фосфор сепилди. Тўрт кун деганда ҳамма майдонга квадрат-уялаб маккажўхори экилди. Орадан кўп ўтмай қарабсизки, ҳаммаёқда ямяшил квадратлар пайдо бўлди. Ишловнинг зўри билан 20 кундан сўнг экин қаричга келди. Буни қарангки, табиат келиб-келиб шу тобда инжиқлик қилиб қолса бўладими. Ҳамма майдонни сидирғасига совуқ урди. Кишининг кўзини қувнатадиган мурғак маккажўхори бир кунда қорамтир бўлди-ю, сўлиниқиради қолди. Бу аянчли ҳол баҳодирларнинг иродасини буколмади. Улар ишга яна ҳам қаттиқроқ киришдилар. Вақтни бой бермасдан ҳам узунасига, ҳам кўндалангига культивация ўтказилди, қўл чопиғи билан бирга экин яганалаб кетилди. Ҳар гектар ерга 300 килограммдан сульфатаммоний солинди ва пушталар малҳамдай бўлгунча сув таралди. Шундан сўнггина ўсимлик қаддини тиклаб олди.

Йигитлар ишни зўрайтиришган сайин табиат ҳам инжиқлигини кучайтирарди. Шу йилнинг 24 майидаги воқеа йигитларнинг эсидан бир умр чиқмаса керак. Маккажўхори одам билан бўйлашиб турганда бир дўл ёғиб берди энди, асти қўяверасиз.

Энди иш ҳар қачонгидан ҳам авж олдириб юборилди. Яна узунасига ва кўндалангига ишлов берила бошланди, яна жўякларга жилдиратиб сув оқизилди. Ўсишдан қолган, қаттиқ дўл урган ўсимликлар ипак қуртларининг чиқиндилари, парранда гўнги билан тўйдириб озиқлантирилди. Йигитлар маржон-маржон тер тўкиб, экинларни эпақага келтиришди.

— Ўша 24 май воқеаси бўлмаганда эди, — дейди Аристан, — бу йил ҳосилдорликни 2 минг центнерга етказардик. Майли, ўтган ишга саловат дейдилар. Бу йил эришолмаган маррамизга янаги йил албатта эришамиз. Даладаги ишларимиз тугагач, мен ва звеномиздан бир киши механизация мактабига бориб ўқиймиз. Келаси йили механизацияга яна ҳам яқинроқ ёндошамиз.

Ш. ШОРАҲМЕДОВ,
«Тошкент ҳақиқати» нинг махсус мухбири.

Суратда: Ўртоқ Аристан АЛТАЕВ. Автор фотоси.

ҚИРҚ ЦЕНТНЕРЧИЛАР

Азаматнинг пахтаси яхши деган гап май ойидаёқ районга ёйилди. У илгари бригадир бўлиб ишламаган. Тўғри, суяги пахтачиликда қотган. Камида 15 йил ғўзага сув тараб, қанор-қанор «оқ олтин» териб чиниққан. Аммо раҳбарликнинг ўзига яраша «тили» бўлади. Ўшанисини билмасанг, ишинг илгари кетмайди. Одамлар орасида обрўсизланиб қоласан.

Коммунист Азамат Анорбоев тажрибакор деҳқонлар билан бамаслаҳат ишлашга қарор қилди. Ерга чигит ташланиб, айрим карталарда ғўза 2-3 қулоқ бўлганида ҳаво айниб, ёмғир устига ёмғир ёғаверди. Дўл тушиб, ҳашорат кўпайиб, одамларни шоshiриб қўйди. Пахтакорлар бўш келмадилар. Ҳамма қийинчиликлар енгилиб, кўчат бутлаб олинди.

Ўтган йили Фрунзе номли колхоз пахта планини 70 процентга ҳам етказолмади. Кўп қатори Азамат ҳам хижолатда эди. Бутун бригадани мўл ҳосил етиштиришга даъват қилди. Тракторлардан, бириктирилган ишчи кучларидан яхши фойдаланилди. Фақат сон учун эмас, сифат учун ҳам курашилди. Мана ҳозир ҳар туп ғўзада 10-11 тадан тўқ кўсак бор.

Тожикистон республикаси ва мусобақадош Самарқанд область пахтакорларининг бир группа вакиллари Комсомол райони далаларида бўлганларида ўртоқ Анорбоев бригадасининг ишидан хурсанд бўлдилар. Улар, бу бригадада 40 центнердан ҳосил етиштириш учун тўла имконият бор, дейишди. Бу азаматлар учун катта мадад эди. Бригада аъзолари июлда фидокорона меҳнат қилиб, мўл ҳосил тўпладилар. Энди ҳосилга ҳосил қўшмоқдалар.

Илгари бригада пландаги 25.5 ўрнига 30 центнердан ҳосил етиштиришни мўлжаллаган эди. Ҳар гектар ерда 100 минг туплан кўчат сақлаб қолингач бу мажбурият камлик қилиб қолди. Ҳозир 100 гектар ердан 40 центнердан ҳосил кўтариш — бригада аъзоларининг асосий шиори бўлиб қолди.

Яхши иш яхши самара беради. Бригаданинг Бегимқул Эшонқулов, Ирисқул Холбоев сингари сувчилари бор. Улар хўжакўрсинга ишлайдиган одамлардан эмас. Ғўзани қондириб суғоришади. Ҳосилга ҳосил қўшилсин, бир дона ҳам тугунча нобуд бўлмасин дейишади. Механизатор Турсунбой Тоғаев, Янгибой Тожибоев ўртоқларнинг мақсади ҳам шу.

Ғалвирни сувдан кўтарадиган пайт келяпти. Азамат Анорбоев бригадаси ана шу кунларга пухта тайёрланмоқда. Комсомол районидаги қўшни «Красний Восток» колхозининг Н. Эркабоев, М. Исоқулов, Крупская номли колхознинг О. Отақулов, А. Қурбонбоев, «Красная заря» колхозининг Б. Ўсканов ўртоқлар бошлиқ бригадалари ҳам ҳар гектар ердан 30-40 центнердан ҳосил етиштиришга бел боғладилар.

М. СУЛТОНОВ.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИДА

Пахта теримини шайланиб кутиб олайлик

Яқинда меҳнаткашлар депутатлари Тошкент область Совети ижроия комитетининг мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда область колхоз ва совхозларида йиғим-теримга тайёргарликнинг бориши ҳақидаги масала муҳокама қилинди.

Мажлисда шу нарса маълум бўлдики, областнинг илғор хўжаликлари ғўза қатор ораларига ишлов беришни бўшаштирмаган ҳолда теримга пухта тайёрланмоқдалар. Кейинги кунларда машина билан териладиган пахта майдонларига эътибор янада кучайтирилди. Ғўза бегона ўтлардан тозаланиб, ўсишдан орқада қолган карталарга қўшимча равишда ишлов беριляпти. Машина бурилиб, қайриладиган ерлар текисланиб тартибга солинмоқда.

Шу билан бирга область Совети ижроия комитети бир қатор хўжаликларда теримга тайёргарлик кўришда ўтган йилда йўл қўйилган камчиликлар такрорланаётганлигини алоҳида қайд қилди. Ўтган йили айрим колхоз ва совхоз раҳбарларининг айби билан теримга тайёргарлик кўриш юзаки ташкил этилди. Баъзи жойларда эса терим пала-партишлик билан олиб борилди. Пахтани хом ва сортларга ажратмасдан теришга йўл қўйилди. Тайёрлов пунктларига кўплаб нам ва ифлос пахта топширилди. Оқибатда давлат ҳам колхоз ва совхоз ҳам анча зарар кўрди. Областда териб топширилган пахтанинг 7 процентдан кўпроғи чиқиндига чиқиб кетди.

Бунга асосий сабаб шуки теримчилар, механик-ҳайдовчилар, бригада бошлиқлари ўртасида тушунтириш ишлари кўнгилдагидек олиб борилмади. Пахтаси машина билан териладиган майдонлар барвақт тайёрлаб қўйилмади. Сушилкалардан тўла фойдаланилмади.

Бу йил ҳам область хўжаликларида теримга тайёргарлик кўриш яхши бораётир деб бўлмайди. Ҳали ҳам ҳамма пахта териш машиналари теримга пухта тахт қилиб қўйилмаган. 1568 кўрак чувиш машинасидан 601 тасигина ремонтдан чиқарилган, холос. Кўсак терадиган, пахтани қоп-қанорсиз ташишда ишлатиладиган прицеплар ва бошқа машиналарни ремонт қилиш қониқарсиз аҳволда. Айниқса Янгиер, Комсомол, Чиноз районларининг колхоз ва совхозлари пахта териш машиналарини ремонт қилишни чўзиб юбормоқдалар. «Гулистон», «Социализм» ва 2- «Боёвут» совхози раҳбарлари ремонтни тамомлаш муддати ҳақида қайта-қайта ваъдалар бериб, амалда уни бажариш юзасидан зарур тадбирларни кўрмаётирлар. Гулистон районидаги «Ленинизм», «Ленинград», «Коммунизм», «Партия XXII съезди» колхози раҳбарларининг беғамлиги орқасида пахта терадиган машиналар устахонага келтирилганича ремонтсиз ётибди.

Бу йил сушилка, пахта қуритиш майдонларини барвақт тайёрлаб қўйиш ниҳоятда катта аҳамиятга эгадир. Бироқ шунга қарамай кўп хўжалик раҳбарлари бу ишга панжа орасидан қарамоқдалар. Шу туфайли областда ремонт қилиниши зарур бўлган 264 та сушилкадан бор йўғи 14 таси, 7 та қуритиш цехидан 2 таси, 800 сарой ва бостирмадан 71 таси, 596 асфальт майдончадан 3 таси ремонт қилинган, холос. Колхоз ва совхозларда сушилкалар учун ёқилғи ташиб келтиришга ҳалигача қадар киришилмаган.

Шунингдек мажлисда пахта заводлари ва тайёрлов пунктларининг янги ҳосилни қабул қилиб олиш ва уни сақлашга тайёргарлиги масаласига ҳам катта эътибор берилди.

Область Совети ижроия комитети йиғим-теримга тайёргарлик кўришдаги камчиликларни қисқа вақтда бартараф қилиш ва янги ҳосилнинг бир граммини ҳам нобуд қилмай давлатга топширишни таъминлаш юзасидан кенгайтирилган қарор қабул қилди.

Область районлари ва территориал ишлаб чиқариш бошқармаларида дағал хашак ва силос тайёрлашнинг бориши тўғрисида 10 августгача бўлган МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Районлар	Тайёрланган дағал хашак	Бостирилган силос
Оққўрғон	33,7	24,2
Бўка	23,2	8,1
Пискент	15,1	27,2
Ўрта Чирчиқ	39,1	34,2
Чирчиқ территориал ишлаб чичиқариш бошқармаси	**29,1**	**24,1**
Оҳангарон	33,0	19,9
Бўстонлиқ	93,8	21,5
Калинин	22,5	19,6
Орджоникидзе	46,7	19,5
Тошкент территориал ишлаб чиқариш бошқармаси	**42,7**	**20,0**
Юқори Чирчиқ	69,6	21,1
Қуйи Чирчиқ	30,9	79,6
Чиноз	31,6	28,2
Янгийўл	57,4	27,1
Янгийўл территориал ишлаб чиқариш бошқармаси	**47,6**	**39,8**
Гулистон	19,3	4,4
Комсомол	29,0	25,5
Сирдарё	39,2	40,2
Сирдарё территориал ишлаб чиқариш бошқармаси	**29,8**	**24,6**
Бекобод	41,7	21,3
Янгиер	24,6	42,8
Янгиер территориал ишлаб чиқариш бошқармаси	**30,6**	**33,9**
Область бўйича	**36,8**	**29,1**

250 МИНГ ТОННА УЧУН!

ОБЛАСТЬ ЛУБКОРЛАРИНИНГ КЕНГАШИДАН

Область партия комитети биносининг мажлислар зали одамлар билан гавжум. Бу ерга областимизнинг донгдор лубкорлари етиштирилган ҳосилни сира ҳам нобуд қилмай қисқа вақт ичида ўриб йиғиб олиш йўлларини маслаҳатлашиб олиш учун йиғилганлар. Улар Янгийўл колхоз-совхоз территориал ишлаб чиқариш бошқармасининг бошлиғи ўртоқ И. Сотиболдиевнинг етиштирилган каноп ҳосилини қисқа вақт ичида ўриб йиғиб олиш тадбирлари тўғрисидаги докладини зўр эътибор билан тингладилар.

— «Кўк олтин» етиштиришда областимиз фақат республикадагина эмас, балки иттифоқ миқёсида ҳам салмоқли ўринни эгаллайди, — дейди нотиқ. — Маълумки, Юқори Чирчиқ ҳамда Қуйи Чирчиқ райони лубкорларининг донги мамлакатимиз бўйлаб кетган. Улар бундай шуҳратга ўзларининг коммунистик бурчларини шараф билан адо этиш, халқ, она-Ватан олдида берган сўзларининг устидан чиқиш учун баракали меҳнат қилишлари туфайли эришмоқдалар.

Областимизда 1961 йили 244 минг 593 тонна «кўк олтин» етиштирилди. Бу рақам каноп ҳосили етиштириш йиллик планининг 143,9 процент бажарилганлигини кўрсатиб турибди. Экишдан то ўрим-йиғимгача бўлган даврда лубкорларимиз бир ғайратларига ўн ғайрат қўшиб ҳалол меҳнат қилишлари эвазига ҳосилдорлик бир йилнинг ўзида 20 центнерданга кўпайди.

Етти йилликнинг тўртинчи йилида областимиз лубкорлари пландаги 19 минг 920 гектар ўрнига 20 минг 152 гектар ерга каноп экдилар. Баҳор лубкорларимиз ишини анча оғирлаштириб юборди. Лекин, меҳнатда тобланган деҳқонларимиз бундай қийинчиликларни енгиб, мўл ҳосил етиштиришга муваффақ бўлдилар. Қайта экилган 4191 гектар майдондаги кўчатлар қўшимча озиқлантириш, юксак агротехника қоидалари асосида ишлов бериш, қондириб суғориш натижасида нормал ривожланаётган кўчатларга етказиб олинди. Область бўйича ҳар гектар ерда ўртача 1 миллион 200 минг тупдан кўчат ўстирилди. Юқори Чирчиқ районидаги «Правда», «Политотдел», Свердлов номли ҳамда «Ўзбекистон» колхозлари, Қуйи Чирчиқ районидаги Димитров номли, Хрушчев номли, Будённий номли, Энгельс номли, Ленин номли колхозларнинг азамат лубкорлари ишни йил бошидан пухта қилиб ҳар гектар ерда 1,6-2 миллион туп кўчатни сақлаб қолишга эришдилар.

Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхозининг бригада бошлиғи ўртоқ Қўлдош Эргашев минбарга чиқади.

— Бу йил, — дейди у, — колхозимиз лубкорлари 1272 гектар ерга каноп экканлар. Бригадамиз деҳқонлари эса 102 гектар ерда мўл луб ҳосили етиштирдилар. Биз ўз имкониятларимизни қайта кўриб чиқиб, ҳар гектар ердан пландаги 225 ўрнига 250 центнердан «кўк олтин» ўриб олишга аҳд қилдик.

— Ўтган йили ҳар гектар ердан 89 центнердангина ҳосил кўтарган эдик, — дейди минбарга кўтарилган Қуйи Чирчиқ районидаги Киров номли колхоз раиси Д. С. Михайличенко. — Чунки ўтган йили биз механизациянинг қадрига етмаган эдик. Канопдан мўл ҳосил олишда агротехника қоидаларига етарли эътибор бермаганлигимиз натижасида кўпчилик олдида уялиб қолдик. Бу йил колхозимиз лубкорлари ўтган йили йўл қўйилган камчиликлардан тегишли хулоса чиқариб олиб, ишни бошидан пухта қилдилар. Уларнинг ҳалол меҳнатлари туфайли етиштирилган ҳосил ҳар гектар ердан 100 центнердан оширмб каноп пояси олиш имкониятини беради.

— Ўтган йили районимиз лубкорлари ҳар гектар ердан 165 центнердан «кўк олтин» олишга муваффақ бўлдилар,—дейди Юқори Чирчиқ район партия комитетининг биринчи секретари Ким Моисей. — Далаларда самарали меҳнат қилаётган азамат лубкорларимиз ўз имкониятларини қайта кўриб чиқиб, пландаги 100 ўрнига 120 минг тонна ҳосил олишга аҳд қилдилар. Районимиздаги 18 та лубкор бригада деҳқонлари ҳар гектар ердан 200 центнердан ошириб ҳосил олаётганликлари учун уларга коммунистик меҳнат бригадаси деган юксак ном берилди.

Сўзга чиққан Қуйи Чирчиқ район партия комитетининг биринчи секретари С. М. Тоиров ҳам район лубкорларининг қилаётган қаҳрамонона меҳнатлари ҳақида батафсил гапириб берди.

КПСС XXII съезди кўрсатмаларини оғишмай амалга ошираётган, КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларидан руҳланган областимиз лубкорлари етти йилликнинг тўртинчи йилида пландаги 230 ўрнига 250 минг тонна «кўк олтин» етиштиришга аҳд қилдилар.

Кенгашда КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидов нутқ сўзлади.

С. ШОКАРИМОВ.

Редактор ўринбосари
И. СУЛАЙМОНОВ.

ҒЎЗА ЧАНҚАБ ҚОЛМОҚДА

Мусобақадош Самарқанд областидан келган ўзаро текшириш бригадаси аъзоларидан бир группаси 1-«Оҳангарон» совхозининг 1-бўлимида бўлганларида ғўзани суғориш қониқарсиз эканлигини танқид қилиб, бу соҳадаги камчиликни тугатиш юзасидан қимматли маслаҳатлар берган эдилар. Ўшанда бўлим бошлиғи ҳам, бригада бошлиқлари ҳам «маслаҳатингиз учун раҳмат, камчилигимизни тезда бартараф қиламиз» деб ваъда беришган эди.

Тўғри, ана шу ваъдага биноан суғориш ишлари бир-икки кун жадаллаштириб юборилди. Аммо кўп ўтмасдан берилган ваъдалар унутилиб, иш яна эскичасида давом этмоқда.

Бўлимнинг ғўзалари катта ариқнинг этак томонидан сув ичади.

— Олинаётган сув билан нари борса бир ярим гектар ерни суғориш мумкин,—дейди сувчи ўртоқ Йўлдош Умаров. — бу аҳволда 44 гектар ерни бир ой давомида ҳам суғориб бўлмайди.

Совхозда сув камми, бошқа сув манбалари йўқми? Бор. Янтоқ тепа ариғида сув шарқираб оқиб ётибди. Бу сув билан кўплаб майдондаги ғўзани суғорса бўлади. Афсуски, ана шу сувдан унумли фойдаланилмаётир. Бу ариқдан оқаётган сувнинг кўп қисми томорқалардаги экинларни суғоришга сарф бўлмоқда, у кўплаб исроф бўлмоқда. Совхоз раҳбарлари (директори Ғуломов, бош агроном Охунов ўртоқлар) ана шу ариқдаги сувдан фойдаланиш устидан контроллик ўрнатмаганлар. Ариқдаги сувни тақсимлаш кекса мироб Дарҳон Арслоновга топшириб қўйилган. Лекин Арслоновни қачон қарасангиз хотиржам юрганлигини кўрасиз. Совхоз гидротехниги ўртоқ Йўлдошбек Қўнисов ҳам аҳён-аҳёнда ариқ ёқалайди, сувнинг қаерларга сарф бўлаётганлигини «хўжакўрсин»га текшириб қўяди.

Бунинг устига совхозда ғўзани тунда суғориш ташкил этилмаган.

Мана шундай масъулиятсизлик туфайли ғўза чанқаб қолиб, яхши ривожланмаяпти. Ваҳоланки кўпгина майдондаги кўчат баҳорда бузилиб, чигит қайта экилган эди. Агар ҳозирги кунда парвариш ишлари яхши йўлга қўйилса, бу ғўзаларни ёппасига кўсаклатиб олиш мумкин бўларди.

Шунингдек ўртоқ Бўриев бошқараётган 2-бўлимда ҳам ғўза парвариши яхши эмас. Анчагина майдондаги ғўзани ўт босган, культивация ва чопиқ жуда суст ўтмоқда.

Ҳосил тўплашда зарбдор ҳисобланган август ойи ҳам ўтиб бормоқда. Бепарволикка тезда хотима бериш, ғўза парваришини терим бошлангунча давом эттириш лозим.

Т. ХУШНАЗАРОВ.

ХУШТАЪМ САБЗАВОТ, ШАРБАТ ҚОВУНЛАР

Сабзавотчилар ҳар кунгидай бугун ҳам тонг маҳалида далага чиқишди . Имиллайдиган вақт эмас. Полиз экинлари, сабзавот роса пишиб, тўкин-сочин бўлиб ётибди. 1-бўлимнинг ўртоқ Шукрулло Эгамбердиев бошлиқ бригадасида ҳосил айниқса, мўл бўлган. Бу ерда ҳамма ишни машиналар бажаради. Уруғ ташлаш, экинни парвариш қилиш, ҳатто картошка, пиёзни кавлашгача бўлган ҳамма ишларни механизация ҳал қилади. Мана рўпарадаги кенг пайкалда машина картошка кавламоқда. Бу иш тугагандан кейин худди шу машинанинг ўзи нариги пайкалга ўтиб пиёз кавлар экан. Бригада аъзолари ҳозиргача 12 гектар ердан 12 ўрнига 18 тоннадан пиёз йиғиб олишди. Қолган ҳосил гектар бошига яна 5 тоннадан тўғри келади.

Бригадир ўтган йили сабзавотдан жуда кам ҳосил олинганлиги ҳақида гапирди. Бунинг сабаби шуки, илгарилари фақат ер ҳайдашгина тракторда бажариларди, қолган ҳамма ишлар қўлда қилинарди. Оқибатда куч етишмай, экинларни қалин ўт ўраб кетар, ҳосилдорлик камаярди.

— Шунинг учун 1961 йилда совхозимиз 550 минг сўм зарар кўрди. — дейишади совхоз раҳбарлари.

Бу йил сабзавотчилар ҳамма экинлардан мўл ҳосил етиштириб, ўтган йилги зарарни ҳам қоплаш учун курашмоқдалар. Деярлик ҳамма бўлим ва бригадаларда кечки картошка, карам, помидор, сабзи-пиёзлар яхши ривожланмоқда.

2-бўлимнинг ўртоқ Набижон Содиқов бошлиқ бригадасида тилни ёрадиган ширин қовунлар етишибди. Палаклар тоза. Чўғири дейсизми, оқ уруғ, қизил уруғ дейсизми, кўкча қовун, қўзивой, чинни тарвуз дейсизми — ҳаммасидан топилади. Шираси сўйсангиз пичоққа, есангиз лабингизга чип-чип ёпишади. Набижон Содиқов бошлиқ бригада деҳқонлари ана шундай мўл ва ширали маҳсулот етиштирмоқдалар. Бригадада кечки экинлар парвариши сидқидиллик билан ўтказилмоқда. Тез-тез жўяклар қирилиб, экиннинг тупига юмшоқ тупроқ уймоқдалар. Илгари ҳар гектар ердаги полиз экинидан 25 тоннадан ҳосил етиштириш мўлжалланган эди. Кейин бу мажбурият озлик қилиб қолди. Ҳозир деҳқонларнинг мўлжали гектар бошига 40 тоннадан қовун-тарвуз етиштириш.

Бригада эртаги картошкадан гектар бошига пландагига нисбатан 8 тоннадан, пиёздан 10 тоннадан, картошкадан 7 тоннадан ва помидордан 6 тоннадан қўшимча маҳсулот йиғиб топширди. Шаҳар аҳолисини сабзавот ва полиз маҳсулотлари билан мўл-кўл таъминлаш истаги бригада аъзоларини ана шундай катта ғалабани қўлга киритишга ундади.

3-бўлимда ўртоқ Дўстбой Мададбеков бошлиқ бригада бор. Унинг экин майдони катта. 65 гектар ерда кечки картошка ўстирилмоқда. Шунингдек 25 гектар майдонда сабзи, 35 гектар ерда пиёз ва 12 гектар ерда қовун-тарвуз парвариш қилинмоқда.

Совхозда мақташга арзигулик иш қилаётган бригадалар кўп. Н. Қурбонов, Қ. Дўстмуҳамедов, И. Ботирхонов, М. Мирзабеков ўртоқлар бошчилик қилаётган бригадаларда меҳнат интизоми мустаҳкам. Экинларнинг ҳосили мўл. Энг муҳими шуки, одамларнинг кайфияти яхши. Мўл ҳосил уларнинг ғайратига-ғайрат, қувончига-қувонч қўшмоқда. Фақат шу бўлимнинг 14 ва 16-бригадаларида экинларни ўт босган. Бу аҳвол ҳосилдорликнинг камайиб кетишига олиб келади. Ҳар иккала бригадада кўчатлар ҳам сийрак. Экинлар қондириб суғорилмаган. Чопиқ сифатсиз ўтказилган.

Булардан қатъий назар Калинин районидаги «Тошкент» совхозида бу йил катта ўзгаришлар бўлди. Совхоз территориясида сабзавот, картошка ва полизчилик илмий-текшириш институтининг бир группа ходимлари тажриба ишлари олиб бормоқдалар. Улар миришкор деҳқонлар билан ҳамкорликда экинларнинг серҳосил ва тезпишар навларини яратмоқдалар. Олимларнинг кўмагида бу йил кўп иш механизациялаштирилди. Экин майдонларининг структураси қайта кўриб чиқилмоқда. Бу йилдан бошлаб алмашлаб экишга катта эътибор берилди.

Механизациядан унумли фойдаланилганлиги сабабли экинларнинг таннархи кескин камаймоқда. Ишчиларнинг моддий манфаатдорлиги ошиб бораётир. Ҳосилнинг мўл-кўл бўлишига ҳам сабаб шу. Совхоз бўйича эртаги картошкадан пландаги 10 ўрнига 14 тоннадан, карамдан эса 18 ўрнига 21 тоннадан ҳосил топширилганлиги бунинг далилидир. Ишонч билан айтиш мумкинки, совхоз ишчи кучлари, механизациядан тўғри фойдаланиш, олимларнинг маслаҳатига тўла амал қилиш орқали 2-3 йил ичида областнинг машъал хўжаликлари қаторига қўшилиб олади.

М. ИБРОҲИМОВ.

ТЕЛЕВИЗОР

14 АВГУСТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.30 — **Кичкинтойлар учун.** 18.45 — **Славка денгизи** (мактаб ўқувчилари учун телевизион очерк), 18.55 — **Телевизион янгиликлар.** 19.10 — **Концерт** («Берёзка» давлат хореография ансамбли ижросида), 19.35 — **Денгиз яшайди** (илмий-оммабоп фильм) 19.55 — **Ешлар ва студентларнинг Хельсинкида бўлиб ўтган VIII Жаҳон фестивали қатнашчилари студиямизда.**

Ўзбек тилида: 20.55 — **Ҳиндистоннинг мустақиллик куни ва Концерт.** 21.35 — **Телевизион янгиликлар.** 21.50 — **Ўзбекистон хотин-қизлари телевизион журнали.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.30 — **Мирза Ғолиб номли ҳинд бадиий фильми.**

ТЕАТР

МУКИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино) — 15/VIII да **Фарғона ҳикояси.**

КИНО

КИШКИ БИНОДА

Командировка — «ВАТАН», «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10, кундуз 3-20 ва кеч 6-50 минутда). «СПУТНИК» (жуфт соатларда).

1943 йилнинг узун туни — «ИСКРА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (тоқ соатларда).

Қанотли одамлар — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Етти ака-укага етти келин — «МИР» (кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

(Сеанслар кеч соат 9 ва 10-40 минутда)

Командировка — НАВОИЙ номли, «ФЕСТИВАЛЬ», ТЕЛЬМАН, ПУШКИН номли, «ШАРҚ».

Қанотли одамлар — «ВАТАН».

Қуёш эритган дарёлар — «УДАРНИК».

Қизлар баҳори — КАФАНОВ номли.

Федька — «ПОБЕДА».

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»
(«Ташкентская правда») — орган Ташкентского обкома и горкома Коммунистической партии Узбекистана, областного и городского Советов депутатов трудящихся.

Бизнинг адрес
Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 29004, редактор ўринбосари—25885. Партия турмуши бўлими — 26232. Пропаганда ва совет қурилиши бўлими — 28761. Қишлоқ хўжалик ва маҳаллий ахборот бўлими — 29040. Адабиёт ва санъат, маданият, саноат ва транспорт бўлимлари —33786. Секретариат — 34808. Хатлар бўлими — 34048. Илғор тажрибаларни пропаганда қилиш штатсиз бўлими — 31936. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 26334, 33262, 30249, 30250, 30253.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси
Р. 02257. Нашр. Г. 1657.

КОСМОСГА ШТУРМ ДАВОМ ЭТМОҚДА

3-учувчи-космонавт Андриян Николаев.
И. Снегиров фотоси. 1962 йил. (Новости матбуот Агентлиги).

ЮЛДУЗЛАР САРИ

КОСМОДРОМДАН РЕПОРТАЖ

□ □

Старт майдончаси. Атроф теп-текис кумлик. Августнинг жазирама тонги.

Улкан кўп босқичли ракета. Унинг энг баланд жойида — «Восток-3» космик кемаси. Майдонча шу саҳар пайтида кимсасиз. Ракетани тутиб турадиган металл фермаларнинг ортидагина комбинезонли кишилар кўринади. Бу — кемани парвозга тайёрлаётган старт командаси.

Шу саҳар палласида старт майдончасидан сал нарироқда давлат комиссиясининг мажлиси очилди. Бу ерда гап Андриян Григорьевич Николаев бортига тушган «Восток-3» кемасининг космосга қиладиган парвози тўғрисида кетяпти.

Турли хизматларнинг вакиллари сўзга чиқиб, комиссия раисига тайёргарлик тўғрисида доклад қиладилар. Бош конструктор бу ерда айтилган гаплардан хулоса чиқаргандек деди:

— Ракета учирувчи ва «Восток-3» йўлдош кемаси парвозга тайёр. Космонавт ҳам парвозга тайёр.

Комиссия старт соатини белгилайди. Бироз вақт ўтгач сокинлик билан бошланган кун фазонинг ичкарисига кўп тонналик учар лабораторияни чиқарадиган қудратли ракета двигателларининг шовқини билан бузилади.

Юракларда қувонч. Ахир, янги довюрак — учинчи совет кишиси бу қадар баланд кўтарилишга жазм қилди. Халқимизнинг қалби ғурур билан тўла — Совет ери устида космик давр тонги отди, совет тупроғининг ажойиб фарзандлари Юрий Гагарин ва Герман Титов унинг биринчи космонавтларидир.

Репортажнинг мана шу сатрлари ёзилаётган дақиқаларда старт майдончасидан бир неча километр нарироқдаги мўъжаз уйда космонавт ва унинг дублёри — шериги физзарядка қилишди. Шундан кейин синчиклаб медицина кўриги ўтказилди. эрталабки «космик» нонушта бўлди. Махсус хонада космонавтлар костюмларини киядилар, ерга юлдузлар сари парвоз қилаётган кишининг аҳволи тўғрисидаги хабарларни маълум қилиб турадиган аппаратларни текширадилар. Сўнгра мутахассислар комбинезонларини киядилар. Орадан тағин бир неча дақиқа ўтгач, космонавтлар автобусга чиқиб, махсус креслога ўтирадилар. Машина ойнадек асфальт йўлдан қуёшда ярқираб турган кумушсимон ракета томон шамолдек елиб боради.

...Кеча кечқурун, старт берилишидан тахминан ярим суткача олдин биз шу уйда бўлган эдик. Унча катта бўлмаган, деразаси бутун бир томондаги деворни эгаллайдиган хона, иккита кровать қўйилган, кроватларнинг устида биринчи космонавтлар Юрий Гагарин билан Герман Титовнинг суратлари, думалоқ стол, гуллар, шахмат қўйилган. Тумбочкада бир қанча китоблар бор. Хонанинг эгалари йўқ, бизни космонавтларнинг врачлари қабул қилишди.

— Биринчи космонавтлар парвоз олдидан мана шу хонада туришган, — дейди бизга врачлардан бири. — Улар самони штурм қилишга сўнгги тайёргарлик ишларини шу ерда тамомлашди. Андриян Николаев ва унинг дўсти ҳозир бу хонага вақтинча «рўйхатдан ўтказилган».

— Космонавт қаерда дам олади?

— Гагариннинг кроватида, мана шу ерда.

Уйга шовқин кўтариб космонавт дўстлар — Андриян Николаев ва унинг шериги кириб келади.

— Бизга меҳмонлар келишибди, — дейди Николаев ҳазил қилиб. — мана бу хонага ўтинглар.

Учинчи «фазокор оға-иниларнинг» янгиси билан журналистларнинг биринчи суҳбати мана шу хонада бўлди.

Бизни кемага старт берилишидан олдинги кунлар қандай ўтганлиги қизиқтирарди, албатта. Космонавт олдинги кунлар энг сермеҳнат кунлар бўлганлигини айтди.

— Бизнинг таъбиримиз билан айтганда, ўқиш марказида ўтган шартли парвозлар вақтида олинган барча билимларни ҳозир гўё тағин янгиламоқдамиз, — деди бизга космонавт. — Аммо ҳали асосий имтиҳон олдинда турибди, — деди охиста, майин овоз билан Андриян. — Лекин имтиҳондан ўтишга аминман. Менга таълим берган кишиларнинг ҳаммасига, хусусан бош конструкторга чин қалбимдан раҳмат айтишни истайман. Бош конструктор — ажойиб ўқитувчи — талабчан, айни вақтда самимий, меҳрибон киши.

Фазо тўғрисида, навбатдаги парвоз ҳақида гаплашдик. Андриян камсуқум киши, у ниҳоят лўнда ва содда гапиради.

— Космик бўшлиқни ўзлаштириш — ғоят зўр ва мураккаб иш. Коинотни биргаликда ўрганиш юзасидан Совет таклифларининг АҚШда тегишли даражада қўллаб-қувватланмаганлиги беҳуда иш бўлди. Никита Сергеевич Хрушчев космосни ўрганишнинг муҳимлиги тўғрисида жуда соз, образли гапирганлиги эсингиздами. Фазонинг ичкарисига кириб бораётган инсон даҳоси, деган эди у, ер юзидаги барча халқларга тинчлик йўлини ва барча халқларнинг гуллаб-яшнашини таъминлаш йўлини топа олади, деб айтгинг келади. Ер юзи космос асрида гарчи унчалик каттага ўхшамаса ҳам, унда яшайдиган кишиларга аввалгидек қадрлидир.

Биз Андриян Николаевнинг охиста айтган сўзларини тинглар эканмиз, ўйлаймиз:

— Мана ажойиб совет воқелигимиз Олис Чувашистон қишлоғининг бу оддий деҳқон йигити келажак кишилари учун, уларнинг яхшироқ ҳаёт кечириши учун шундай қаҳрамонлик кўрсатишга тайёрдир. Ахир, ҳозир бизда нимаики иш қилинаётган бўлса, ҳаммаси порлоқ келажак учун қилиняпти ва бизнинг жонажон планетамизга — еримизга бевосита дахли бордир.

Андриян Николаевга унинг олдида турган оғир, ростдан ҳам қийин ишда муваффақият тилаб, биз у билан ва дўсти билан хайрлашдик.

...Автобус тўхтади. Ундан Андриян Николаев чиқди. У космонавт дўстлари билан хайрлашиб, ракетанинг остонасига ошиқмасдан келади. бу ерда давлат комиссиясининг аъзолари тўпланишган. шу комиссия составида бош конструктор, космонавтиканинг назариётчилари, олимлар, конструкторлар бор.

Космонавтлар Юрий Гагарин ва Герман Титов ҳам ўз дўстларига маслаҳат билан кўмаклашгани бу ерга, космодромга келишган.

— Ўртоқ давлат комиссиясининг раиси, — космонавтнинг берган рапортини эшитамиз. — парвозга тайёрман. Космонавт Николаев.

Рапорт қабул қилинди. Давлат комиссиясининг раиси космонавтни қучоқлаб, уни самимий ўпади. У билан давлат комиссиясининг бошқа аъзолари ҳам хайрлашиб, космонавтга муваффақият тилайдилар.

Андриян Николаев лифт олдидаги майдончага кўтарилади. 1961 йил 12 апрелда Юрий Гагарин бошлаган традицияга мувофиқ, қисқача нутқ билан совет халқига мурожаат қилади. Кейинроқ мамлакатимизнинг барча радиостанциялари орқали совет кишиларига эшиттириш учун бу нутқ магнитофонга ёзиб олинади.

Биз Андриян Николаевнинг сўзларини тинглаб турган дақиқада у бизга алоҳида улуғвор кишига. гўё тошдан ясалган кишига ўхшаб кўринади. Гермошлем остидан унинг туташ қуюқ қора қошлари кўринади, бу пайваста қошлар остида қатъий қарорга келган қўй кўзлар ёниб турибди.

Андриян янги илмий эксперимент ажойиб маълумотлар беришига, совет фанининг самарали ишлаши учун барча шароитларни яратиб берган Ватанимизнинг ва халқимизнинг шон-шуҳратини оширишига аминдир.

Космонавтлар ўз дўстларининг сўзини эътибор билан тинглайдилар. Уларнинг ҳар бири Андриян Николаевнинг ерга эсон-омон қайтиб келишини истайди ва албатта:

— Қачон мен учадиган соат келаркин? — деб ўйлайди.

Кутилган фурсат келади, албатта келади. Ахир, космик давр эндигина бошланди.

— Ерда кўришгунча, — деб тамомлайди Андриян Николаев ўз мурожаатини. У бир неча дақиқа жим қолади, кейин ҳозир бўлганларга қўл ишораси билан хайр деб, лифтга бардам қадам қўяди...

Энди бош конструктор билан учрашганлигимиз ва унинг журналистлар билан суҳбати тўғрисида айтиб берайлик. Бизнинг ихтиёримизда гаплашгани ўн минут вақт бор эди, шунинг учун муҳим нарса тўғрисидагина сўрай олдик.

Савол: «Восток-3» кемаси олдига қўйилган асосий илмий вазифалар тўғрисида сўзлаб берсангиз.

Жавоб: Бу вазифалар кенг ва хилма-хилдир. Асосий вазифа киши организмига вазнсизлик ҳолатининг таъсирини ўрганишни давом эттиришдир. Бу ҳолат учиш пайтида космонавтнинг иш қобилиятига қандай таъсир кўрсатади. Бу маълумотлар фан учун ғоят зарурдир. Бу маълумотларнинг келажакдаги аҳамияти жуда катта. Ҳар бир янги парвоз — бу, аввало, космонавтнинг янги парвози, инсоннинг янги ўзига хос хусусиятидир. Табиийки, ҳар бир янги парвоз бизни, конструкторларни, фан вакилларини космик кемани бундан кейин такомиллаштириш учун ниҳоят зарур бўлган ҳақиқий экспериментал материаллар билан бойитади.

Иккинчи мақсад — яқин космос деб аталган жойнинг физик характеристикасини тадқиқ қилишдир.

Ниҳоят, сўнгги вазифа, кеманинг барча системалари ишини парвозда тағин такрор-такрор ўрганишдир. Биз олинган маълумотлардан космик кемаларни конструкция қилишда фойдаланамиз.

Савол: кемалар қайси жиҳатдан, жумладан «Восток-3» кемаси қайси жиҳатдан такомиллаштирилди?

Жавоб: Конструкторларимиз кеманинг ерга яқин бўшлиқда қиладиган парвози ишончли бўлишини таъминлаш учун кўпгина иш қилдилар.

Савол: «Восток-3»нинг парвозини Ойни штурм қилиш учун қўйилган қадам деб ҳисоблаш мумкинми?

Жавоб: Ҳа, бошқалар қилаётганидек, бизнинг ишимизни ҳам маълум даражада шундай дейиш мумкин. Бизнинг йўлимиз — яқин космосдан бошлаб, олис космосни ўрганишга қаратилган. Шубҳасиз, Ой келажакда космонавтларимиз илмий тадқиқотларининг объекти бўлиб қолади.

* * *

Старт майдончасида ҳеч ким қолмади. Давлат комиссиясининг аъзолари бункерга тушишди, шу ердан туриб космонавтга охирги йўл-йўриқлар ва «Кўтарилинг» деган команда берилади.

Биз кузатиш пунктига боряпмиз.

Мана, ўша «Восток-3». Бу — Андриян Николаевнинг «иш хонаси», ердаги ҳаётнинг чинакам бир парчаси. Унинг «хона»сида ҳавонинг тегишли составы, керакли ҳарорат, ҳавонинг намлиги бўлади. Сув, озиқ-овқат запаслари унинг космик саёҳатида нормал шароитни таъминлайди.

Ер ларзага келди. Бу двигателларнинг қудратли ҳаёти бошланганидан. Бу двигателлар ракетани старт ускунаси устидан кўтарди. Улуғвор, кишини мафтун қиладиган манзара! Икки куч: ернинг тортиш кучи ва инсон идроки вужудга келтирган кучлар яккама-якка курашяпти. Ким ғолиб чиқади? Ракета гўё ўз жойида тўхтаб, ҳавода осилиб қолгандек. Яна бир он — ракета учирувчи осмон гумбазида тиккага қараб шиддат билан учиб бормоқда. Инсон заковати ғолиб чиқди!

«Восток-3» кемасининг парвози бошланди. Бир айланишдан кейин иккинчи айланиш келади. Радио космодромга жаҳон аҳамиятига эга бўлган воқеадан халқларнинг беҳад шодланганликлари тўғрисидаги дастлабки хабарларни келтиряпти. Коммунист Андриян Николаев «Восток-3» кемасининг бортидан:

— Бортда ҳамма нарса нормал ҳолатда. Ҳамма иш яхши боряпти. Парвоз давом этяпти. — деб хабар беради.

А. РОМАНОВ,
ТАСС махсус мухбири.
Космодром, 11 август.

ФАНИМИЗ РАВНОҚ ТОПАДИ

Биз яшаётган аср инсоният тарихида фан ва техниканинг тез суръатлар билан юксалаётган даври бўлиб ҳисобланади. Шу асрда ақл бовар қилмайдиган бир қанча буюк тарихий воқеалар юз бермоқда. Инсон ақл-заковатининг буюк тантанаси сифатида космосни забт этиш соҳасидаги зафарларимиз ғоят муҳимдир.

Дарҳақиқат, инсон космосга парвоз қилди. Ҳа, совет кишиси жаҳонда биринчи бўлиб космосга йўл очиб берди. Космосни забт этиш соҳасида бошланган ишимиз зафарли эди. Куни кеча эса Совет Иттифоқи граждани космонавт учувчи Андриян Григорьевич Николаев, орадан бир кун ўтар-ўтмас Павел Романович Попович космосга парвоз этиб, бутун инсониятни қойил қолдирди.

Бу сафарги парвоз, шубҳасиз фан ва техникамизга беҳисоб янгиликлар қўшади, коинот сирларини ўрганишда кўп янгиликлар беради.

Сир эмаски, атмосфера қатламлари таркибини ва уларда содир бўладиган турли ҳодисаларни ўрганиш учун қўлланиб келинган воситалар (енгил газлар билан тўлдирилган шарлар, самолётлар) фақат атмосферанинг ерга яқин қатламларинигина текширишга имкон берар эди. Атмосферанинг энг юқори қисмларини ўрганишда совет космик ракеталаригина қўл келди.

Маълумки, ерда ҳар бир организм маълум атмосфера босимида яшашга, белгили таркибдаги ҳаводан нафас олиб туришга мосланган. Башарти, бу шароитлар бузилган тақдирда организмга зарар етади. Одатда физиологик процессларнинг нормал ҳолда бўлиши учун ҳавода кислороднинг миқдори ҳам, парциал босими ҳам етарли бўлиши керак. Қанчалик баландликка кўтарилган сари кислороднинг парциал босими камаяди ва натижада нафас олиш қийинлашди. Бинобарин, қонда кислород миқдори камайиб кетади. Натижада кислороднинг қондан тўқимага ўтиши қийинлашади, тўқиманинг кислородга бўлган эҳтиёжи тўла қондирилмайди.

Одам космосга учганда ҳавонинг сийраклаши ва кислороднинг камайишидан унинг организми космик ва ультрафиолет нурлар таъсирига учрайди. 100—120 километр баландликда эса метеоритларга дуч келиш хавфи туғилади. Совет олимлари ва конструкторлари ана шуларни ҳисобга олиб герметик камералар яратишдек буюк тадқиқотларни амалга оширдилар. Бу эса космосга учган инсон учун ҳеч қандай хавф туғдирмайди.

Кўриниб турибдики, ҳар бир парвоз фан ва техника оламига беҳисоб бойликлар бўлиб қўшилмоқда. Жумладан, биология фанининг ҳам кўпгина тадқиқотлар билан бойиганлигини айтиш керак. Қўлга киритилан ютуқлар физиологик, биохимик, микробиологик текширувларни тағин ҳам такомиллаштириш учун кенг имкониятлар очиб беради.

Ҳозир институтимизда организмдаги биологик ўзгаришларга доир тадқиқотлар олиб борилаяпти. Ишонамизки, космик учишлар вақтида тўпланган ажойиб маълумотлар илмий-тадқиқотлар равнақи учун имкониятлар очиб беради.

Институтимиз олимлари ва илмий ходимлар барча совет кишилари каби икки совет баҳодири — космонавт-учувчилар А. Г. Николаев билан П. Р. Поповичларнинг самовий сафарида катта муваффақиятлар тилайди.

Э. МАҲМУДОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Ўлка экспериментал медицинаси институтининг старший илмий ходими, биология фанлари кандидати.

ЮРАК ПАРВОЗИ

Қалбимдаги тўлқинни жўшишин куйламакка,
Сирни[1] сиёҳдон қилиб қалам тебратсам арзир.
Замона нафасини таърифлаб сўйламакка,
Жонни поёндоз қилиб, дилни ўйнатсам арзир.
Ақллар қанот бўлиб осмонга учган чоғи,
Советлар одамини боши қуёшдан баланд.
Енма-ён учаётган қаҳрамонлар қучоғи —
Жаҳонни сиғдиргандай; дўстларга жони пайванд.
Радионинг олдида оппоқ соқолли чолни,
Жон қулоғин тутганин бугун кўрдим тонг чоғи.
Икки даврни кўрган кекса ўйлаб иқболни,
Шодликдан, мўъжизадан қимирлайди дудоғи.
— Е тавба-ей, шунгача кириб осмонни қучган,
Йигитлар таърифини эшитганим шу — бўлур,
Инсонлар қурабилган пўлат қушларда учган,
Мардонавор йигитлар давримизда бу — бўлур.
Гўдакларни кўраман кичкина юраклари,
Осмонга учган каби қанотланиб турибди.
Космонавт акалардай бўлмоқлик тилаклари
Нақ фазода учгандай шодланишиб юрибди.
Миллион-миллион бўлса ҳам битта фикрда яшаб,
Азиз фарзандларини кўкка кузатди халқим.
Чаманда гуллар терган лобар қизлардай яшнаб,
Қаҳрамонлар таърифин куйламасдан турар ким?-!
Ҳа, чинакам мўъжиза ҳайратда қолди жаҳон,
Циолковский кўриб қучсайди лочинларни;
Техника қанот бўлиб кўкка учаркан инсон,
Ҳақиқатга ром этди эртак — бугун чинларни.
«Восток» — Шарқнинг ўзидир, давримизнинг
кўзидир,
Айниқса биз шарқлилар завқдан ҳаяжондамиз;
Бу ихчам сатрларда катта юрак сўзидир,
Осмон лочинларига тандамиз-у — жондамиз.
Бу тинчлик элчилари жаҳоннинг халқларига,
Советларнинг қудратин қилиб турар намойиш,
Адолат ва тинчликда ўз сўзида ҳалқларга
Чинакам ихтиродир, чинакамдан улуғ иш.
Совет гражданининг оламаро парвози,
Гагарин, Титов каби кўрсатди қудратини.
Ҳаво лочинларининг янграб турган овози,
Жаҳонга кўрсатолди кишилик қувватини.
Шеърий гулдаста билан, сиз қўнганда,
майдонда —
Саф тортганлар олдида табрик қилгим келади.
Давримизнинг қудрати ошаберсин жаҳонда,
Ҳали минглаб космонавт осмонаро елади.
Инсон Ойга учганин кўрмоқлик жуда яқин,
Ҳаёт, яшаш, интилиш орзуларнинг калиди.
Бу метин таналарда қайнаб туради чақин,
Бу совет одамининг обрўси, кучи, диди.
Қалбимдаги тўлқинни жўшишин куйламакка,
Сирни сиёҳдон қилиб қалам тебратсам, арзир.
Замона нафасини таърифлаб сўйламакка,
Ўзбекистон мардларнинг қадамига мунтазир.

Юсуфжон ҲАМДАМ

[1] Сир — Сирдарё маъносида.

УЛАРНИНГ НОМЛАРИ АБАДИЙ ҚОЛАДИ

«Восток-4» космик кемасининг учирилганлиги тўғрисида ТАСС ахбороти эшиттирилганидан кейин, шоир Уйғун бундай деди:

— Ватанимиз ажойиб кунларни кечираётган ҳозирги пайтда, менинг бутун фикр-зикрим икки қаҳрамон коинотни муваффақиятли штурм қилаётган жойларга қаратилди. Космосдан олинган ҳар бир сўз — «Ўзимни жуда яхши ҳис этмоқдаман», «Учиш нормал шароитда ўтмоқда» сўзлари ўз Ватаним учун буюк ифтихор туйғуларини оширади.

Биз ҳар бир парвозда илмий ёки техника жиҳатидан ғалаба қозонибгина қолмай, балки фақат бизнинг мамлакатимиз учунгина хос бўлган бошқа муҳим хусусиятларни ҳам билиб оламиз. Рус халқининг фарзандлари Гагарин ва Титов коинотга йўл очиб бердилар, чуваш Николаев, украин Попович уларнинг муваффақиятларини мустаҳкамлади. Ўзбеклар ва қозоқлар, грузинлар ва озарбайжонлар, бошқа социалистик миллатларнинг вакиллари ҳам шонли космонавтлар оиласидан жой оладиган пайт яқин қолганлигига аминман. Космонавтларнинг муваффақият қозонаётганлиги тасодифий бир ҳол эмас. Уларнинг ҳаммасини Коммунистик партия тарбиялаб етиштирди.

Оддий кишилар мўъжизалар яратмоқдалар. Ёзувчилар учун жуда яхши материал тўпланди. Ана шу янги тема барча адиблар, шоирлар ва драматургларни тўлқинлантирмоқда. Улар ўз ижодларида космосга биринчи бўлиб йўл очган кишиларни тасвирлайдилар. Ажойиб китоблар яратиб бериш ёзувчиларнинг самовий қардошлар учун энг яхши совғаси бўлади.

Майор Николаев ва подполковник Поповичга шон-шарафлар бўлсин!

(ЎзТАГ).

4-учувчи космонавт П. Р. Попович.
В. Жихаренко фотоси (ТАСС фотохроникаси).

КОИНОТ КЕМАЛАРИ ПАРВОЗ ҚИЛМОҚДА

КОСМОДРОМДАН РЕПОРТАЖ

□ □ □

Бугун космодромда яна улуғ айём — ҳамма иш ичига Павел Романович Попович тушадиган «Восток-4» космик кемасини парвоз қилдириш учун ҳозирлашга бўйсундирилган. Орадан бир сутка ўтказиб туриб, янги йўлдош-кема космосда учиш учун биринкетин Ер орбитасига чиқарилмоқдаки, бундай иш Коинотни ўзлаштириш тарихида ҳали кўрилмаган эди. Бу коммунизмни барпо қилаётган мамлакатнинг ишлаб чиқарувчи кучлари қудратли равишда юксалганлигини. XX асрнинг мўъжизаси — қудратли учирувчи ракеталарни, яъни инсон бошқараётган илмий лабораторияни олдиндан ҳисоблаб қўйилган траекторияга чиқара оладиган ракеталарни яратган халқнинг, шу халқ етиштирган олимлар, конструкторлар, ишчиларнинг истеъдодини кўрсатувчи ажойиб далилдир.

... «Восток-3» само океанида муваффақиятли кезиб юрибди. Андриян Николаевдан космодромдаги кишиларнинг ҳаммаси хурсанд, унинг бардоши, олдиндан белгиланган программани амалга ошириш соҳасида пухта ишлаётганлиги уларни фахрлантирмоқда. Бу ердаги кишилар «Восток-3»нинг парвозини зўр эътибор билан кузатиб турибдилар. Мана шунинг учун бугун давлат комиссиясининг мажлиси тамом охирлаб қолган пайтда «Восток-3» бортида ҳамма нарса нормал, ҳамма иш яхши бораяпти, деган хабар зўр хурсандчилик билан кутиб олинди.

Старт майдончасида ишчанлик вазияти ҳукм суради. Бу ерда ҳар бир минут ҳисобда, ҳар бир киши ўз вазифасини билади. Космонавтлар уйида ҳам янги парвозга сўнгги тайёргарлик ишлари бормоқда. Врачларнинг бизга маълум қилишларича, Павел Попович уйқидан туриб, ўзини яхши, бардам ва тетик ҳис этмоқда.

4-космонавт билан бўлган бир қанча учрашувларимиз тўғрисида сўзлаб бераман. У бўйдорроқ, қадди-қомати келишган йигит бўлиб, бир кўришдаёқ уни жисмоний жиҳатдан бақувват киши экан дейсиз. Серғайратлиги очиқ чеҳрасидан билиниб туради. Сал шўхлик акс этиб турган нуроний кўзларида гоҳ хушчақчақлик чақнайди, бу кўзлар гоҳ жиддийлашиб, иродали ва забардаст кишиларга хос тетиқ нигоҳ билан боқади.

— Попович, — деди у мен билан танишар экан. — Мана бу киши эса, менинг дўстим, — деб қўшиб қўйди новчагина, малласоч йигитчага ишора қилиб.

Киши хотирасида узоқ вақт сақланиб қоладиган суҳбатлардан бири бошланади. Бу суҳбатлар киши хотирасида узоқ вақт сақланиб қолишига сабаб шуки, совет кишилари бутун бир авлодининг, инсоният манфаатларини кўзлаб, Ер яқинидаги фазони муваффақият билан ўрганаётган қаҳрамон, фидокор авлоднинг тарихи космонавтнинг биографиясида аксини топган.

— Ёшим ўттиздан сал ошди, холос, — деб ҳикоя қилади космонавт. — Ҳунар мактабини, кейин техникумни тамомлаганман. Учувчилик қилдим, ҳозир космонавтман. Бу ишда, деб самимият билан гапиради Павел Попович. космосни ўзлаштириш нуқтаи назаридан оғаларим ҳисобланган Юрий Гагарин билан Герман Титов менга ёрдам беришди.

Тез орада космонавтлар группаси тузилиб, партия ташкилоти вужудга келгач, ўртоқлари уни секретарликка сайлашганини Павел Романович ўша сафарги учрашувда айтиб бермаган эди.

Мана, у билан тағин учрашдик. Кеча кечқурун бўлиб ўтган традицион митингда старт командаси Павел Поповичнинг топшириқни муваффақиятли бажаришини ва жонажон Ерга омон-эсон қайтиб келишини тилади.

Старт майдончаси яқинидаги биз ишлаб турган хоналарга радио техника раҳбарининг буйруқларини етказиб турибди. Бундай буйруқлар тобора камроқ берилаётганлигига қараб, иш тезда тамом бўлишини, кема тўртинчи космонавтни олис само қўйнига шиддат билан учириб кетишга тайёр бўлишини пайқаб оляпмиз.

Кеманинг учирилишига бир неча соат қолди.

«Подъем» деган сўнгги команда қайси жойдан берилар экан?

Ер бетини бир оз туртиб чиққан темир-бетон бостирма. Зинапоядан пастга қараб тушамиз. Бу ер салқин. Давлат комиссиясининг аъзолари космик кемаларни учириш соҳасидаги ҳамма ишларга шу ердан туриб раҳбарлик қиладилар.

Бизга ҳамроҳ бўлган инженер давлат комиссиясининг раиси, техника раҳбари турган жойни кўрсатади, Охирги ва энг орзиқиб кутилган «Подъем»! командаси автоматик қурилмалар ёрдами билан худди мана шу жойдан туриб берилади.

...Радио вақтнинг қандай ўтаётганини ҳисоблаб турибди. Хронометр стрелкалари аста-секин старт бериладиган соатга яқинлашмоқда. Давлат комиссиясининг аъзолари ракетанинг этаги ёнидаги жойга тўпланишди. Шу ерга автобус келади, скафандр кийган космонавт автобусдан тушади. Ҳар қачонгидек бу жойларда офтоб чарақлаб туради, малларанг скафандр, оқ гермошлем офтобда олтиндай товланади. Бу гермошлем жуда ажойиб нарса. Масалан, бир мурувватини бурасангиз бетингизга тиниқ сипар тушади. Шлемда қулоққа тутадиган иккита радио аппарати бор. Ҳар бир аппарат ўзи боғланган радиостанциянинг эшиттиришларини қабул қилади.

Жуда қулай нарса, дейди космонавт. Бир аппаратдан рус қўшиқларини эшитсак, иккинчисидан украин қўшиқларини эшитамиз, деб ҳазилкашлик билан қўшиб қўяди Павел Попович.

Старт олдидан сўзланадиган традицион нутқлардан кейин лифт 4-космонавтни кема бортига олиб чиқиб кетади.

Биз кузатиш пунктида бўлиш, радио орқали берилаётган сўнгги буйруқларни эшитиш, космонавт билан давлат комиссиясининг раиси, техника раҳбари, Юрий Гагарин ўртасида бўлаётган гапларни тинглашдек бахтга мушарраф бўлдик. Кўп босқичли ракетани учиришга раҳбарлик амалга оширилаётган команда пунктида Юрий Гагарин ҳам бор эди. Давлат комиссиясининг раиси:

— Ўзингизни қандай ҳис қиляпсиз, кайфиятингиз қалай, Павел Романович? — деб сўраганида, космонавт Попович:

— Кайфиятим жуда яхши, ўзимни ажойиб ҳис қилаяпман, — деб тетик ва бардам жавоб берганини эшитдим.

(ОХИРИ УЧИНЧИ БЕТДА)